

ISSN: 2181-9416

3-SON, 2026

YURIST AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

HUQUQIY, IJTIMOIIY, ILMIY-AMALIY JURNAL

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
eLIBRARY.RU

YURIST AXBOROTNOMASI

3-SON

ВЕСТНИК ЮРИСТА

HOMEPI 3

LAWYER HERALD

ISSUE 3

FAYZIYEV Xayriddin Sirojiddinovich

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi
Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish
instituti dotsent, yuridik fanlar bo'yicha
falsafa doktori (PhD), dotsent
E-mail: fayzievkhayriddin@gmail.com

DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARINING YURIDIK XIZMATLARI FAOLIYATIDA KORRUPSIYAVIY XAVF-XATARLARNING OLDINI OLIISH MEKANIZMLARI

Iqtibos keltirish uchun (для цитирования, for citation): FAYZIYEV X.S. Davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmatlari faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olish mexanizmlari // Yurist axborotnomasi – Вестник юриста – Lawyer herald. № 3 (2026) B. 188-196.

 3 (2026) DOI <https://doi.org/10.34920/2181-9416/2026/3-019>

ANNOTATSIYA

Mazkur ilmiy maqolada davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmatlari faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olish mexanizmlari kompleks va tizimli yondashuv asosida tahlil etilgan. Maqola doirasida amaldagi normativ-huquqiy baza, xususan korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi qonun hujjatlari hamda yuridik xizmatlar faoliyatini tartibga soluvchi me'yorlar o'rganilib, ularning amaliy qo'llanilish darajasi baholangan. Shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlarni korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazish tizimi va uning samaradorligi ilmiy asosda tahlil qilingan. Maqolada korrupsiyaviy xavf-xatarlarning kelib chiqish sabablari institutsional, normativ-huquqiy, tashkiliy va ijtimoiy omillar kesimida yoritilib, mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari qiyosiy tahlil asosida umumlashtirilgan. Xususan, yuridik xizmatlarning institutsional mustaqilligi yetarli darajada ta'minlanmaganligi, ekspertiza jarayonlarining formal tusda qolayotgani hamda raqamli monitoring tizimlarining rivojlanmaganligi asosiy muammolar sifatida asoslab berilgan.

Maqolada, shuningdek, yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni kamaytirish bo'yicha huquqiy, institutsional va texnologik mexanizmlarni o'zaro uyg'unlashtirish zarurligi asoslab berilgan. Shuningdek, yuridik xizmatlarning korrupsiyaga qarshi ekspertiza, shartnomaviy munosabatlarni huquqiy kuzatib borish, davlat xaridlari jarayonida qonuniyligni ta'minlash, manfaatlar to'qnashuvini aniqlash hamda ichki nazorat tizimlarida faol ishtiroki korrupsiyaviy xavflarni erta bosqichda bartaraf etishning muhim omili sifatida baholangan.

Muallif tomonidan korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olishda yuridik xizmatlar mustaqilligini kuchaytirish, ularning faoliyatini raqamli monitoring tizimlari bilan integratsiya qilish, ekspertiza jarayonlarida formal yondashuvlarni kamaytirish, xodimlarning kasbiy malakasi va huquqiy madaniyatini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Xulosa sifatida, davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmatlari korrupsiyaga qarshi kurashish tizimida nafaqat huquqiy maslahat beruvchi, balki qonuniylik, shaffoflik va institutsional halollikni ta'minlovchi muhim preventiv institut sifatida namoyon bo'lishi asoslantirilgan.

Kalit so'zlar: korrupsiya, yuridik xizmat, korrupsiyaviy xavf-xatarlar, korrupsiyaviy xavf-xatarlarni oldini olish, huquqiy ekspertiza, institutsional mexanizmlar, manfaatlar to'qnashuvi, interaktiv monitoring, raqamlashtirish.

ФАЙЗИЕВ Хайриддин Сирожиiddинович

Доцент Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам (PhD), доцент
E-mail: fayzievkhayriddin@gmail.com

МЕХАНИЗМЫ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ КОРРУПЦИОННЫХ РИСКОВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЮРИДИЧЕСКИХ СЛУЖБ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ И ОРГАНИЗАЦИЙ

АННОТАЦИЯ

В данной научной статье на основе комплексного и системного подхода проанализированы механизмы предотвращения коррупционных рисков в деятельности юридических служб государственных органов и организаций. В рамках статьи изучена действующая нормативно-правовая база, в частности, законодательные акты в сфере противодействия коррупции и нормы, регулирующие деятельность юридических служб, а также оценен уровень их практического применения. Также на научной основе проанализирована система проведения антикоррупционной экспертизы нормативно-правовых актов и ее эффективность. В статье освещены причины возникновения коррупционных рисков в разрезе институциональных, нормативно-правовых, организационных и социальных факторов, обобщены научные взгляды отечественных и зарубежных ученых на основе сравнительного анализа. В частности, в качестве основных проблем обосновано недостаточное обеспечение институциональной независимости юридических служб, формальный характер процессов экспертизы и неразвитость систем цифрового мониторинга.

В статье также обоснована необходимость гармонизации правовых, институциональных и технологических механизмов по снижению коррупционных рисков в деятельности юридических служб. Также активное участие юридических служб в системах антикоррупционной экспертизы, правового сопровождения договорных отношений, обеспечения законности в процессе государственных закупок, выявления конфликта интересов и внутреннего контроля оценивается как важный фактор устранения коррупционных рисков на ранней стадии.

Автором разработаны научно-практические предложения по усилению независимости юридических служб в предотвращении коррупционных рисков, интеграции их деятельности с системами цифрового мониторинга, снижению формальных подходов в процессах экспертизы, повышению профессиональной квалификации и правовой культуры сотрудников. В заключение обосновано, что юридические службы государственных органов и организаций выступают в системе противодействия коррупции не только в качестве юридического консультанта, но и как важный превентивный институт, обеспечивающий законность, прозрачность и институциональную честность.

Ключевые слова: коррупция, юридическая служба, коррупционные риски, предотвращение коррупционных рисков, правовая экспертиза, институциональные механизмы, конфликт интересов, интерактивный мониторинг, цифровизация.

KHAYRIDDIN Fayziev

Associate Professor at the Training Institute for Lawyers,
Doctor of Philosophy (PhD) in Legal Sciences,
Associate professor
E-mail: fayzievkhayriddin@gmail.com

MECHANISMS FOR PREVENTING CORRUPTION RISKS IN THE ACTIVITIES OF LEGAL SERVICES OF STATE BODIES AND ORGANIZATIONS

ANNOTATION

This scientific article analyzes the mechanisms for preventing corruption risks in the activities of legal services within state bodies and organizations based on a comprehensive and systemic approach. The article examines the current regulatory framework, specifically legislative acts in the field of anti-corruption and norms regulating the activities of legal services, and evaluates the level of their practical application. Additionally, the system for conducting anti-corruption expertise of regulatory legal acts and its effectiveness was scientifically analyzed. The article highlights the causes of corruption risks across institutional, regulatory, organizational, and social factors, summarizing the scientific views of domestic and foreign scholars through comparative analysis. In particular, the insufficient provision of institutional independence for legal services, the formal nature of expertise processes, and the underdevelopment of digital monitoring systems are identified as the main problems.

The article also substantiates the necessity of harmonizing legal, institutional, and technological mechanisms to reduce corruption risks in the activities of legal services. Furthermore, the active participation of legal services in anti-corruption expertise systems, legal support for contractual relations, ensuring legality in the public procurement process, identifying conflicts of interest, and internal control is assessed as an important factor in eliminating corruption risks at an early stage.

The author has developed scientific and practical proposals to strengthen the independence of legal services in preventing corruption risks, integrate their activities with digital monitoring systems, reduce formal approaches in expertise processes, and enhance the professional qualifications and legal culture of employees. In conclusion, it is substantiated that legal services of state bodies and organizations act in the anti-corruption system not only as legal consultants but also as an important preventive institution that ensures legality, transparency, and institutional integrity.

Keywords: corruption, legal service, corruption risks, prevention of corruption risks, legal expertise, institutional mechanisms, conflict of interest, interactive monitoring, digitalization.

Mamlakatimizda davlat organlari va tashkilotlari faoliyatida qonuniylikni ta'minlash, korrupsiyaviy omillarning oldini olish hamda huquqni qo'llash amaliyotini takomillashtirish yo'nalishida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, davlat boshqaruvida ochiqlik va hisobdorlikni kuchaytirish, manfaatlar to'qnashuvini bartaraf etish hamda korrupsiyaga qarshi murosasiz muhitni shakllantirishda yuridik xizmatlarning o'рни alohida ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni[1], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Korrupsiyaga qarshi murosasiz munosabatda bo'lish muhitini yaratish, davlat va jamiyat boshqaruvida korrupsiyaviy omillarni keskin kamaytirish to'g'risida"gi Farmoni ham davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligini oshirishga qaratilgan[2]. Ushbu farmon sohada muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur normativ-huquqiy hujjatlar asosida davlat organlarida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni aniqlash va ularning oldini olish, yuridik xizmatlar faoliyatini takomillashtirish, shuningdek komplayens-nazorat tizimini joriy etish bo'yicha bir qator chora-tadbirlar belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-yanvardagi PQ-2733-son "Yuridik xizmatlar faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori yuridik xizmatlarning institutsional asoslarini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etdi[3]. Mazkur qaror bilan davlat organlari va tashkilotlarida yuridik xizmatlarning (keyingi o'rinlarda-"tashkilotlar yuridik xizmatlari") maqomi oshirilib, ularning asosiy vazifalari sifatida qonuniylikni ta'minlash, normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini huquqiy ekspertizadan o'tkazish hamda huquqbuzarliklarning, jumladan korrupsiyaviy holatlarning oldini olish mexanizmlarini kuchaytirish belgilandi. Shuningdek, yuridik xizmat xodimlarining mustaqilligini ta'minlash va ularning faoliyatiga asossiz aralashuvlarning oldini olish orqali davlat boshqaruvida huquqiy nazorat tizimini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratildi.

Amalga oshirilayotgan islohotlarga qaramasdan, tashkilotlarda ayrim tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Muammoni o'rgangan mutaxassislarining fikricha, ularni bartaraf qilishning eng asosiy yo'li-davlat organlari va tashkilotlari faoliyatini ochiq va shaffof qilish, qonunchilikka xalqaro normalar va standartlarni keng joriy qilish zarur[4].

Yuqoridagilardan kelib chiqib, tashkilotlarning yuridik xizmatlari faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olish mexanizmlarini takomillashtirish, ularning mustaqilligini ta'minlash hamda huquqiy nazorat samaradorligini oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolada tashkilotlarning yuridik xizmatlari faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olish masalalarini tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganishda va amaliyotdagi holatlarni baholashda tizimli-tahliliy usuldan foydalanildi hamda mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish yuzasidan ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Yuridik xizmatlar faoliyatidagi korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish masalasi zamonaviy o'zbek yuridik fanining diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Olimlarning qarashlarini qiyosiy tahlil qilish orqali muammoning bir necha fundamental jihatlarini ajratib ko'rsatish mumkin.

Akademik A.Saidovning fikricha, korrupsiya davlat va jamiyat rivojiga tizimli tahdid soluvchi ijtimoiy-huquqiy hodisa bo'lib, u Konstitutsiya va qonunlarning samarali amalga oshirilishini cheklaydi hamda inson huquqlari va erkinliklariga to'sqinlik qiladi [5]. Olim korrupsiyaviy xavf-xatarlarning asosiy sabablarini normativ-huquqiy hujjatlarning ijrosida uzilishlar, davlat organlarida ochiqlik va hisobdorlik mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi bilan izohlaydi. Shuningdek, u korrupsiyani iqtisodiy va boshqaruv tizimlarning samaradorligini pasaytiruvchi murakkab omil sifatida baholaydi. Uning fikricha, xavf-xatarlarni kamaytirishning eng samarali yo'li – oldini oluvchi huquqiy mexanizmlarni rivojlantirish, milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish, huquqni qo'llash amaliyotida yagona standartlarni joriy etish va davlat organlari faoliyatida ochiqlik hamda javobgarlikni ta'minlashdir. Bu yondashuv tashkilotlar yuridik xizmatlari uchun korrupsiyaga qarshi tizimli choralarni shakllantirish imkonini beradi.

Mazkur yondashuvni professor O.Zokirovaning qarashlari ham qo'llab-quvvatlaydi va yanada kengaytiradi. U korrupsiyani faqat jinoyat yoki ma'muriy huquqbuzarlik sifatida emas, balki aholi va davlat tuzumining asosiy huquqiy prinsiplari – qonun ustuvorligi hamda adolat tamoyillari bilan uzviy bog'liq bo'lgan negiziy ijtimoiy-huquqiy tahdid sifatida ko'radi. Olimning fikricha, korrupsiyaviy xavf-xatarlarning asosiy sababi mexanizmlarning yetarlicha chuqur va aniq amalga oshirilmashligida, shuningdek, javobgarlikning to'la joriy etilmayotganligida yotadi [6].

Yuqoridagi yondashuvlardan farqli ravishda, professor Sh.Kabilov [7] korrupsiyaviy xavf-xatarlarni xalqaro huquqiy standartlar bilan bog'liq holda tahlil qiladi. Olimning nazarida, yuridik xizmatlar uchun korrupsiyaviy xavf-xatarlarni kamaytirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri – xalqaro huquq normalarini milliy huquqiy tartibga chuqur joriy etish, ya'ni konvensiya talablarini normativ-huquqiy hujjatlarga to'liq moslashtirish va ularning ijrosi ustidan samarali monitoring

mexanizmlarini yo'lga qo'yishdir. Shuningdek, u milliy mexanizmlarda huquqiy nomuvofiqliklarni aniqlash, ularni bartaraf etish va xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish bo'yicha tizimli ishlarni kuchaytirishni taklif qiladi, bu esa yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavfni barqaror oldini oluvchi poydevor yaratadi. Ushbu yondashuv korrupsiyaga qarshi kurashishda xalqaro tajribaning ahamiyatini ochib berishi bilan ajralib turadi.

Ayrim olimlar korrupsiyaviy xavf-xatarlarni avtomatlashtirish darajasi bilan ham bog'lashadi. A.Dusmuhamedov tashkilotlar faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlar raqamli shaklga o'tkazishning yetishmasligi va analitik monitoring mexanizmlarining zaifligi bilan tushuntirish barobarida, bu holatni yuridik xizmatlar faoliyati uchun muhim xavf sababi sifatida ko'rib, mamlakat miqyosida kompleks raqamli tizimlar joriy etilmasligini korrupsiya risklarni oldindan aniqlash va nazorat qilish imkoniyatlarini cheklovchi omil, deb baholaydi [8].

Professor B.Aliyev milliy tajriba bilan bir qatorda Singapur, AQSh va boshqa ilg'or mamlakatlardagi shaffof hamda mustaqil institutlar tajribasini tahlil qilib, korrupsiyaviy xavflarni oldini olish uchun kompleks siyosatni belgilash zaruratini ko'rsatadi [9].

Fikrimizcha, yuqorida keltirilgan ilmiy qarashlar korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish masalasi bir yoqlama emas, balki ko'p qatlamli va kompleks yondashuvni talab qilishini yaqqol ko'rsatadi.

Korrupsiyaviy xavf-xatarlarni oldini olish mexanizmlarini chuqur anglashda xorijiy ilmiy yondashuvlarni tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, rivojlangan davlatlar tajribasida korrupsiyaga qarshi kurash faqatgina normativ-huquqiy choralar bilan cheklanib qolmay, balki boshqaruv, tashkiliy nazorat, elektronlashtirish va jamoatchilik ishtiroki kabi kompleks mexanizmlar orqali amalga oshiriladi.

F.Ceschel, A.Hinna va F.Hombergning tadqiqotiga ko'ra [10], tashkilotlar ishida korrupsiyaviy xavf-xatarlar yakka mansabdor shaxslarning xulqigagina bog'liq bo'lmay, balki "tashkiliy va tizimli sharoitlar" bilan ham bevosita bog'liq ekanligi ilmiy ravishda tasdiqlangan. Mualliflar tomonidan korrupsiyaning kompleks ko'rinishlari asosan huquqiy tartib, ochiqlik va mas'uliyatlilik mexanizmlarining to'la tatbiq etilmasligi bilan bog'liq bo'ladi; ayniqsa, huquqiy xizmatlar ichki nazorat tizimi va standartlashtirilgan ish jarayonlariga ega bo'lmasa, bu "tashkiliy sharoitlar korrupsiya imkoniyatlarini kengaytiradi, chunki ochiqlik va me'yoriy cheklar yetarli emas", deb ta'kidlanadi. Shuning uchun korrupsiyani oldini olish xalqaro standartlarga asoslangan mexanizmlarni joriy etish, ichki risk-baho yondashuvni kuchaytirish va sohaviy nazorat mexanizmlarini mustahkamlash zaruratini ko'rsatadi.

Bu yondashuv yuridik xizmatlar uchun nafaqat shaffof boshqaruv, balki ichki monitoring, audit va xodimlar faoliyatining mustaqil baholanishi orqali korrupsiyaviy xavflarni kamaytirish mexanizmlari sifatida muhim ekanini ilmiy jihatdan asoslaydi.

A.Zarychta, M.Benedum, E.Sanchez va K.Andersson esa, korrupsiyaviy xavf-xatarlarni tushinishda tashkiliy nazorat va turli mexanizmlarning rolini chuqur tahlil qilishadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, davlat xizmatlarida, "vakolatlarni markazlashtirishdan uzoqlashtirish" ko'pincha chekka darajadagi nazoratning kamayishi, mansabdor shaxslar tomonidan diskretion vakolatning ortishi va shaffoflik mexanizmlarining bo'sh qolishi kabi omillar orqali korrupsiya xavfini oshiradi, degan xulosaga kelib, xavfni kamaytirish uchun tashkiliy yechimlar sifatida tashqi nazorat, fuqarolik jamiyati ishtiroki va mustaqil monitoring mexanizmlarini joriy etishni taklif qiladilar [11].

So'nggi yillarda esa korrupsiyaga qarshi kurashishda raqamli shaklga o'tkazish omilining o'rni tobora ortib bormoqda. I.Zhyhalkin va Yu.Chuprynaning fikriga qaraganda [12], elektronlashtirishning korrupsiyani kamaytirishdagi rolini huquqiy kontekstdan tahlil qiladi: ular ilmiy dalillarga asoslanib, avtomatlashtirilgan qarorlar qabul qilish subyektivligini kamaytiradi, avtomatlashtirilgan monitoring va HR tizimlari korrupsiyaviy "inson omili"ni sezilarli darajada pasaytiradi, deb ta'kidlaydilar.

Ushbu yondashuvlar O'zbekiston amaliyoti uchun ham dolzarb bo'lib, ayniqsa yuridik xizmatlar faoliyatida ichki nazorat va audit tizimlarini kuchaytirish, vakolatlarning aniq chegaralanishini ta'minlash hamda tashkiliy va raqamli mexanizmlarni kompleks ravishda uyg'unlashtirish orqali korrupsiyaviy xavf-xatarlarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin.

Mamlakatimizda, yuqorida ta'kidlaganimiz, yuridik xizmatlar sohasiga oid qabul qilingan qaror bilan yuridik xizmatlarning roli va funksiyalari tizimli mustahkamlandi hamda ularning tashkilotlar faoliyatida qonun ustuvorligi va qonuniyligni ta'minlash bo'yicha korrupsiyaviy xavflarni oldini olish mexanizmlari aniq belgilandi. Yuridik xizmatlar har bir normativ-huquqiy hujjatlar loyihasini qonunchilikka muvofiqligi, yuridik texnika qoidalari va korrupsiyaga sabab bo'luvchi omillar yuzasidan ekspertizadan o'tkazish majburiyatiga ega bo'ldi, ya'ni qonunga zid qarorlar qabul qilinishidan oldin huquqiy tahlil qilish, ya'ni, nazorat funksiyasi sifatida joriy etildi. Bundan tashqari, yuridik xizmat mansabdor shaxslar tomonidan imzolanilayotgan qarorlar, buyruqlar yoki shartnomalar loyihalari bo'yicha majburiy ekspertiza xulosalarini beradi va ularning huquqiy oqibatlarini baholaydi, shikoyatlar va qonuniyligni buzilishiga oid holatlarni o'rganadi, hujjatlar loyihalarining qonunchilikka muvofiqligi ustidan nazoratni amalga oshiradi.

Qayd etilgan mexanizmlar yuridik xizmatlarni tashkiliy, malaka va ekspertiza nuqtai nazaridan mustahkamlab, korrupsiyaviy xavflarni aniqlash va oldini olish bo'yicha jarayonlarni normativ asosda tartibga soladi hamda yuridik xizmat faoliyati orqali korrupsiya xavfini profilaktik ta'sir orqali kamaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, "Normativ-huquqiy hujjatlar va ularning loyihalarini korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarorga muvofiq normativ-huquqiy hujjatlarni korrupsiyaviy omillar bo'yicha tizimli tahlil qilish uchun kompleks mexanizmlar joriy etishga qaratilgan [13]. Ushbu mexanizmlarning asosiy elementi – normativ-huquqiy hujjatlarning loyihalarini korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazish tartibini qo'llash orqali, yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni erta bosqichda aniqlash imkonini beradi.

Qarorga ko'ra, Adliya vazirligi muvofiqlashtirish va uslubiy yordam ko'rsatish funksiyasini amalga oshiradi. Tayyorlanayotgan hujjatlar loyihalari ishlab chiqilganda, ularda korrupsiyaviy omillarni aniqlash uchun maxsus savolnomalar (cheklistlar) joriy etilib, ular to'ldirilmasdan loyiha adliya organlarining huquqiy ekspertizasidan o'tkazilmaydi va qaytariladi. Bu mexanizm yuridik xizmatlar faoliyatida prevencion yondashuvni kuchaytiradi, chunki har bir normativ hujjat korrupsiya risklari bo'yicha tahlil qilinadi va bu risklar qonun qabul qilinishidan avval bartaraf etiladi.

Ba'zan, yuridik xizmat "xavfli bo'g'in"mi, degan savollar ham uchrab turadi. Aslida, yuridik xizmat qonunchilikka muvofiqlikni ta'minlovchi "gatekeeper" bo'lib, qaror qabul qilishdan oldin huquqiy xulosa berish, tender va shartnoma hujjatlarini ekspertiza qilish, sud ishlari strategiyasini belgilash, loyihalarda korrupsiogen omillarni ko'rish kabi vazifalar tufayli axborot asimmetriyasiga ega bo'ladi. Shuningdek, manfaatli tomonlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqalar (kontragent, advokat, sud jarayoni ishtirokchilari) kesishuvida ishlaydi. Fikrimizcha, aynan qayd etilgan holatlardan kelib chiqib, yuridik xizmat xodimining ham ishi ustidan nazorat o'rnatilishi muhim hisoblanadi.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarida korrupsiogen omillarni "qonuniylashtirish"ga qaratilgan harakatlar eng qaltis masala bo'lib, bunday holatlarning oldini olish uchun qonun kuchidan samarali foydalanish zarur bo'ladi. Xususan, yuridik xizmatga korrupsiyaga qarshi ekspertiza o'tkazishi kerak bo'lgan holda, aksincha, manfaatdor guruhlar uchun qulay "noaniq vakolat", "shaffof emas protsedura", "istisno" normalarini saqlab qolish yoki kiritishga urinuvchi ehtimoliy ta'sir nuqtasi sifatida ham qaralishi lozim. Shu bois, qonunda belgilab qo'yilganidek, ekspertizani mustaqil baholash va cheklistlar bu masalada muhim ahamiyat kasb etadi [14].

2025-yil 30-dekabrda qabul qilingan Prezident farmoni bilan korrupsiyaga qarshi ichki nazorat bo'linmalarining funksional mustaqilligini kuchaytirish va faoliyatda risklarni kamaytirish maqsadida "Raqamli komplaens/E-Komplaens" orqali raqamlashtirish kabi mexanizmlarni takomillashtirish nazarda tutildi. Shuningdek, 2027-yildan boshlab davlat organlari va tashkilotlari yuridik xizmat xodimlarining korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazish faoliyatini baholash normativ-huquqiy hujjat loyihalariga nisbatan Adliya vazirligi tomonidan, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarga nisbatan Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi tomonidan mustaqil amalga oshiriladigan bo'ldi [15].

Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi tomonidan olib borilgan tekshiruvlar me'yoriy hujjatlar ichida qarama-qarshiliklar mavjudligi, ma'muriy jarayonlarning etarli emasligi yoki to'liq bo'lmasligi hamda huquqiy erkinlik vakolatlarining kengligini ko'rsatib, hamon korrupsiyaga moyil elementlar yuqori darajada saqlanib qolayotganligidan tashvish bildirilgan [16].

Yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarning oldini olish masalasi ko'p jihatdan ularning funksional vazifalarini samarali amalga oshirish bilan bog'liqdir. Amaliyotda ular avvalo, da'vo ishlarini yuritish, shartnomaviy munosabatlarni huquqiy jihatdan ta'minlash hamda sudgacha nizolarni hal etish orqali huquqiy tartibni mustahkamlovchi asosiy institutlardan biri hisoblanadi.

Xususan, yuridik xizmatlarning da'vo ishlarini yuritish faoliyati davlat manfaatlarini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonda huquqiy asoslangan pozitsiyani ishlab chiqish va sudda uni himoya qilish orqali korrupsiyaviy xavflarning oldi olinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, huquqiy nizolarni sudgacha bosqichda hal etish mexanizmlarining rivojlanishi korrupsion kelishuvlar ehtimolini kamaytiradi hamda davlat organlarining ortiqcha sud xarajatlarini qisqartiradi.

Shuningdek, yuridik xizmatlar tomonidan shartnomalar tuzish, ularni bajarish, o'zgartirish va bekor qilish jarayonlari ustidan nazorat o'rnatilishi ham korrupsiyaviy xavflarni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, davlat xaridlari sohasida shartnomaviy munosabatlarning shaffofligi va qonuniyligini ta'minlash korrupsiyaga qarshi kurashishning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, davlat xaridlari jarayonlarida huquqiy nazoratning sustligi korrupsion sxemalarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi.

Bundan tashqari, yuridik xizmatlar debitor va kreditor qarzdorliklarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishda ham faol ishtirok etadi. Bu jarayonda shartnoma intizomini mustahkamlash, majburiyatlarning o'z vaqtida bajarilishini ta'minlash hamda moliyaviy intizomni nazorat qilish orqali iqtisodiy korrupsiya risklari sezilarli darajada kamayadi.

Davlat xaridlari tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni oldini olish masalasi alohida e'tibor talab qiladi. So'nggi ilmiy ishlarda ta'kidlanishicha, raqamlashtirish va elektron platformalarni joriy etish inson omilini kamaytirish orqali korrupsiyani sezilarli darajada qisqartiradi [17]. Shu nuqtai nazardan, yuridik xizmatlar tomonidan elektron tender hujjatlarini huquqiy ekspertizadan o'tkazish, shaffof tanlov mezonlarini ishlab chiqish hamda manfaatlar to'qnashuvini aniqlash mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavflarni kamaytirishning yana bir muhim yo'nalishi – xodimlarning huquqiy madaniyati va kasbiy malakasini oshirishdir. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, korrupsiyaning oldini olishda inson omili hal qiluvchi rol o'ynaydi va xodimlarning huquqiy savodxonligi darajasi past bo'lsa, eng mukammal normativ mexanizmlar ham etarli natija bermaydi. Shu sababli, Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish institutining imkoniyatlaridan yanada samaraliroq foydalangan holda, ushbu jarayonlarni yanada takomillashtirish, xodimlar uchun muntazam antikorrupsiya treninglari, huquqiy seminarlar va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish zarur. Bu esa o'z navbatida ularning ishida nafaqat normativ-huquqiy yo'naltirilgan bilimlarni, balki professional etika va halollik tamoyillarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'tkazilgan tahlillar tashkilotlarining yuridik xizmatlari faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlar asosan uchta asosiy yo'nalishda – institutsional nomukammallik, normativ-huquqiy mexanizmlarning yetarlicha darajada ishlamasligi hamda tashkiliy va texnologik kamchiliklar doirasida namoyon bo'layotganini ko'rsatadi.

Xususan, yuridik xizmatlarning mustaqil qaror qabul qilish ta'siri darajasining pastligi, manfaatlar to'qnashuvi ehtimolining yuqoriligi hamda ichki nazorat mexanizmlarining yetarlicha rivojlanmaganligi korrupsiyaviy risklarning yuzaga kelishiga sharoit yaratmoqda. Bu holat, o'z navbatida, normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va ekspertizadan o'tkazish jarayonlarida formal yondashuvlar ustunligini kuchaytirib, huquqiy filtrning samaradorligini pasaytirmoqda. Shu bois, elektron boshqaruv va muvofiqiligini nazorat qilish tizimlarini yuridik xizmatlar bilan integratsiyalash, fuqarolik jamiyati hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirish yuridik xizmatlar uchun korrupsiyaviy xavflarni tizimli ravishda aniqlash, oldini olish va monitoring qilish imkonini beradi.

Keyingi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan yuridik xizmatlarni tashkil etishning institutsional modernizatsiyalash jarayonlari tashkilotlar faoliyatida qonuniylikni ta'minlanishida alohida o'rin tutmoqda. Mazkur qaror bilan tuman (shahar) darajasidagi davlat tashkilotlariga yuridik xizmat ko'rsatish maqsadida adliya organlari tizimida Yuridik xizmat ko'rsatish markazlari tashkil etildi. [18].

Umuman olganda, o'rganishlar yuridik xizmatlar faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni kamaytirish kompleks, tizimli va ko'p darajali yondashuvni talab etishini ko'rsatadi. Bunda huquqiy, institutsional, tashkiliy hamda texnologik choralarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali samarali va barqaror korrupsiyaga qarshi mexanizmlarni shakllantirish mumkin.

IQTIBOSLAR/SNOSKI/REFERENCES:

1. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni <https://lex.uz/docs/-3088008>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Korrupsiyaga qarshi murosasiz munosabatda bo'lish muhitini yaratish, davlat va jamiyat boshqaruvida korrupsiyaviy omillarni keskin kamaytirish va bunda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, <https://lex.uz/docs/-5495529>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori, <https://lex.uz/docs/-3098964>.
4. M.Yuldasheva, (2022) "Davlat xizmatida korrupsiyaga qarshi muammolar", CyberLeninka elektron kutubxonasi. <https://cyberleninka.ru/article/n/davlat-xizmatida-korrupsiyaga-qarshi-muammolar>.
5. A.Saidov, Anti-Corruption Policy of the Republic of Uzbekistan: International Standards and National System, Uzbekistan Anti-Corruption Digest, 2022, pp. 3–7.: <https://uacd.uz/index.php/journal/article/view/49>.
6. O. Zokirova, "The Constitution and the Legal Foundations of Combating Corruption," International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research, Vol. 15 No. 02, pp. 49–54, 2026.: <https://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/2856>.
7. Sh.Kabilov, "The Implementation of the Requirements of the United Nations Convention Against Corruption in Uzbekistan," International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research, Vol. 14 No. 12 (2025), pp. 146–154.: <https://gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/2808>.
8. A. Dusmukhamedov, L. Mukhiddinova & A. Saidov, "The Problem of Corruption Risk Management and Issues of Its Digitalization," Digital Transformation and Artificial Intelligence, Vol. 1 No. 2 (2023).: <https://dtai.tsue.uz/index.php/dtai/article/view/v1i217/v1i217>.
9. B.Aliyev, Issues of Improving State Policy in the Field of Combating Corruption in Uzbekistan, Sciental Journal of Education Humanities and Social Sciences, Vol. 3, No. 6 (2025), pp. 39–44; B.Aliyev & S.Umarjonov, Corruption in Uzbekistan, Political and Legal Strategy for the Fight Against It, Pubmedia Social Sciences and Humanities, Vol. 3, No. 1 (2025).: <https://scientaljournal.com/index.php/SJEHSS/article/view/112/96>; <https://digital-science.pubmedia.id/index.php/pssh/article/view/440/470>.

10. F.Ceschel, A.Hinna & F.Homberg, Public Sector Strategies in Curbing Corruption: A Review of the Literature, *Public Organization Review*, 22 (3), 571–591 (2022).: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11115-022-00639-4>.
11. A.Zarychta, M.Benedum, E.Sanchez & K.Andersson, Decentralization and Corruption in Public Service Delivery: Local Institutional Arrangements That Can Help Reduce Governance Risks, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 34 (2), 238–254 (2024). : <https://doi.org/10.1093/jopart/muad022>.
12. I.Zhyhalkin & Yu.Chupryna, *Digitalization of labor procedures as a mechanism for reducing corruption risks, Law and Innovations*, (2025).: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4\(52\)-9](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4(52)-9).
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Normativ-huquqiy hujjatlar va ularning loyihalarini korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o‘tkazishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori, <https://lex.uz/docs/-5691402>.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Normativ-huquqiy hujjatlar va ularning loyihalarini korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o‘tkazishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qarori, <https://lex.uz/docs/5691402>
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida” Farmoni, <https://lex.uz/ru/docs/7962922>
16. Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan, 2024-yilda normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining korrupsiyaga qarshi ekspertizasi natijalari, Anti-Corruption Agency, 22 January 2025.: <https://aca.uz/storage/WzJYsdOl89ByRmE8vwFN6PgGOIN5di-meta0JDQs9C10L3RgtC70LjQuiAyMDI0INC50LjQuyArINC70L7RgtC40L3Rh9CwLnBkZg%3D%3D-.pdf>.
17. M.Imomaliyeva, Raqamli O‘zbekiston – korrupsiyadan xoli hudud, 2025.: <https://www.innoist.uz/index.php/ist/article/view/790>.
18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat organlari va tashkilotlariga yuridik xizmat ko‘rsatish faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qarori, <https://lex.uz/docs/5482934>.

YURIST AXBOROTNOMASI

3-SON

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 3

LAWYER HERALD

ISSUE 3

ISSN 2181-9416

DOI JURNAL: 10.34920/2181-9416/2026/3

2026-YIL